

„Zachowanie jest lustrem, w którym każdy wyświetla swój własny obraz”

Rozważania na tle artykułu:

CZYNNIKI DETERMINUJĄCE
SKŁONNOŚĆ DO ZACHOWAŃ
PROŚRODOWISKOWYCH MŁODZIEŻY
ZE ŚLĄSKA – ROZPOZNANIE
PILOTAŻOWE

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

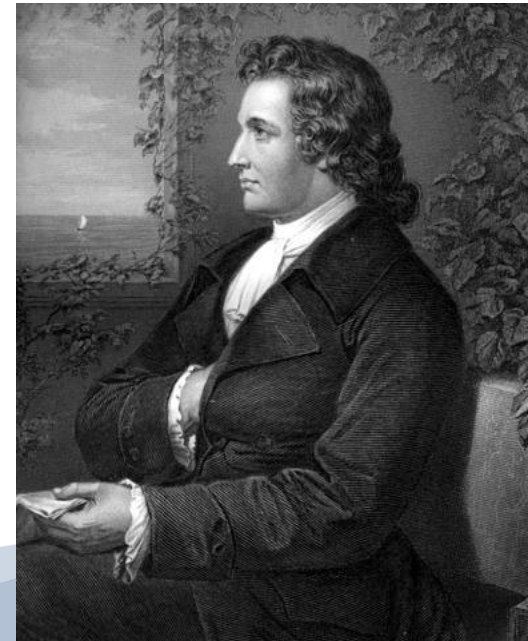

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

Prof. dr hab. Jacek Szołtysek, prof. zw. UE
Kierownik Katedry Logistyki Społecznej

Behavior is a mirror in which every one displays his own image

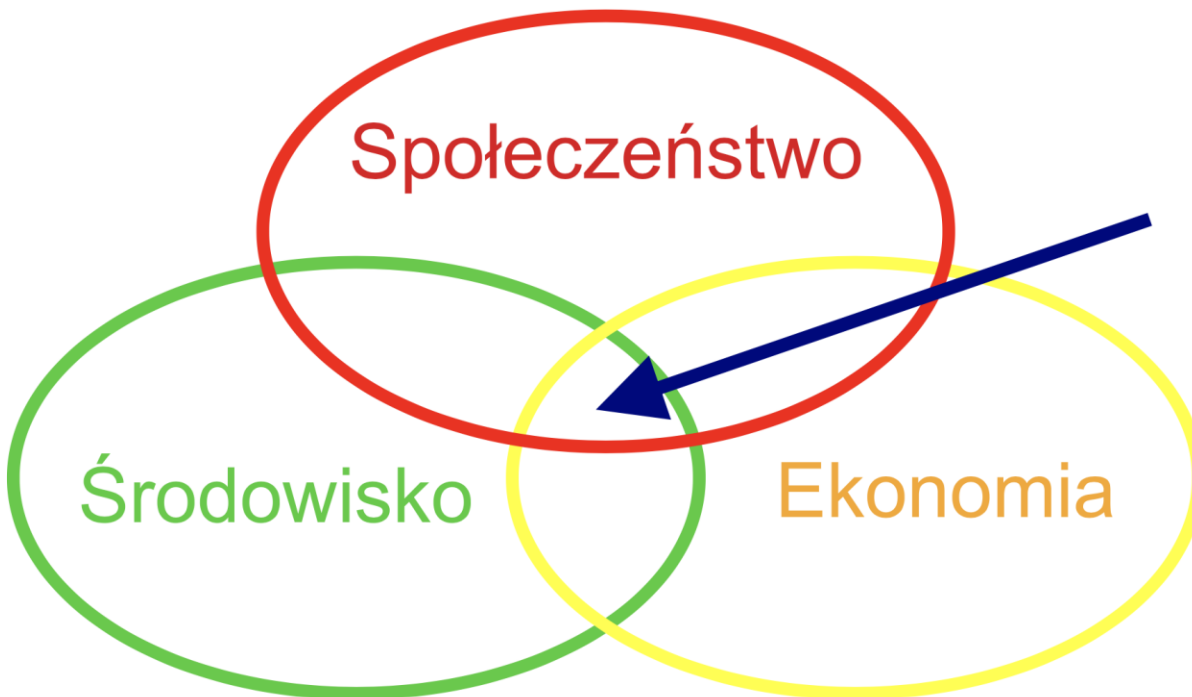
Johann Wolfgang von Goethe

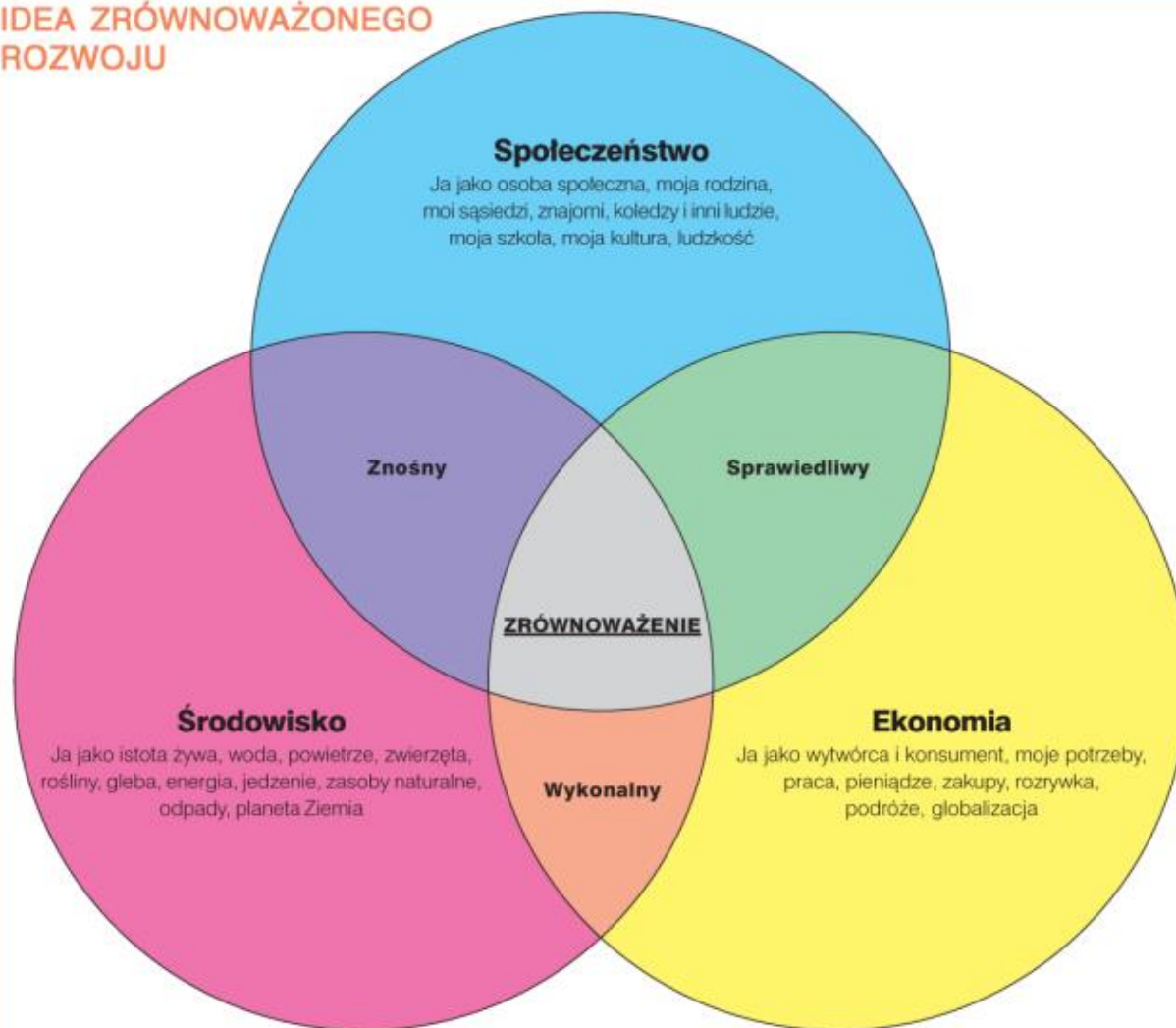
Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY

IDEA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Równoważymy
w teorii i w
praktyce
wszystko...

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

The world is warming and sceptics are wrong: study

The Guardian, October 21, 2011

Global warming 'confirmed' by independent study

BBC News online, October 21

Climate change

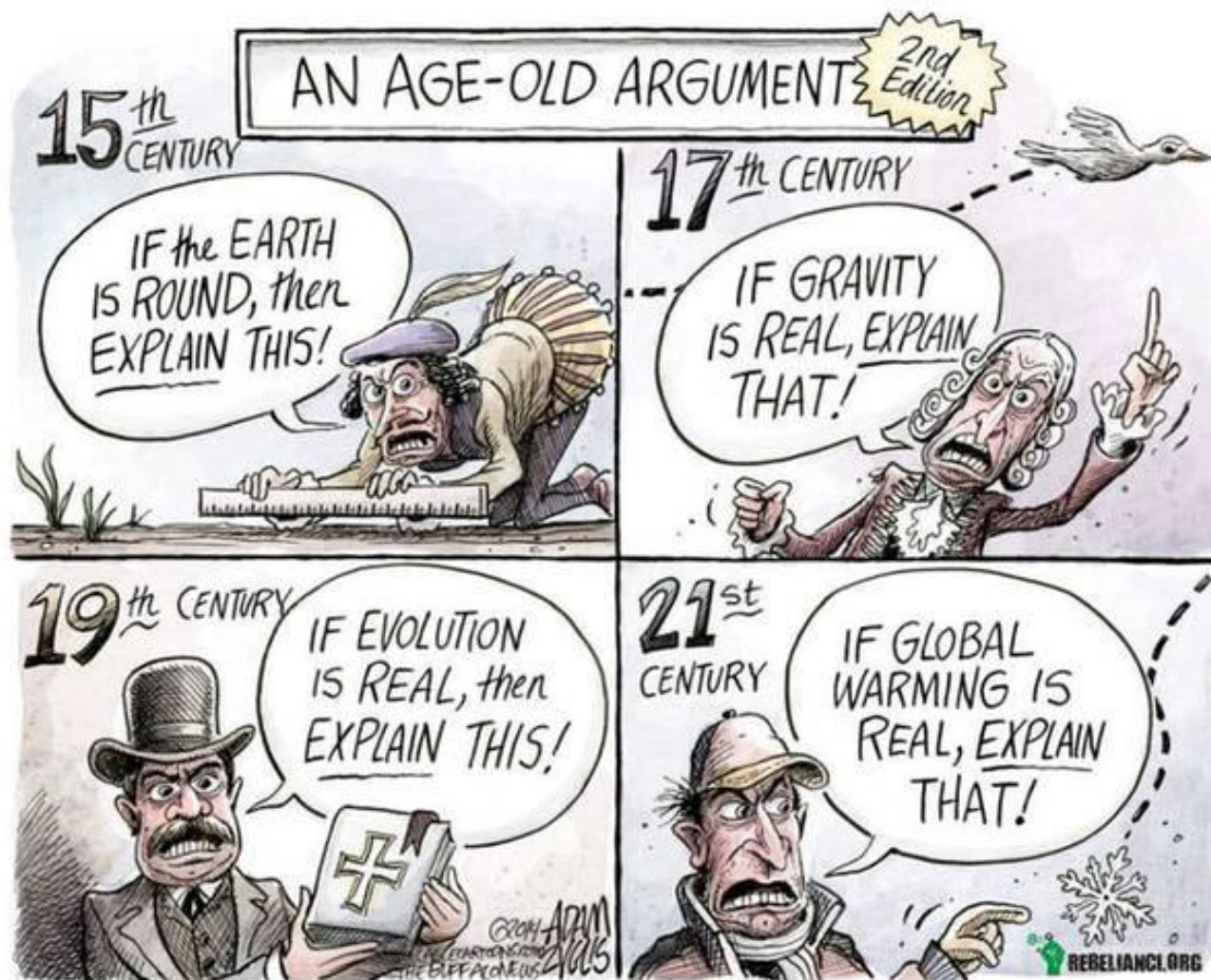
The heat is on

A new analysis of the temperature record leaves little room for the doubters. The world is warming

The Economist, October 22

Ex-climate sceptic now backs global warming

The Independent, October 22

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

rodzi się ... „zasugerować”.

B. Kilka praktycznych metod działania.

1. Wiadomość całkowicie fałszywa, ale w wypadku której odbiorca nie dysponuje żadnymi możliwościami jej weryfikacji. Można zresztą później ją zdementować, co w niczym już nie zmieni jej pierwotnego działania.
 2. Dobór informacji, z których każda z oddzielna jest prawdziwa, ale są zebrane razem w określonej intencji.
 3. Mieszanka informacji prawdziwych i fałszywych.
 4. Po prawdziwej informacji „ukierunkowany” komentarz.
 5. Umieszczenie prawdziwej informacji w kontekście wypaczającym jej sens.
 6. Wtrącenie „mimoходом” tendencyjnej informacji do informacji prawdziwej, traktującej o czymś całkiem innym.
 7. Nadanie nieproporcjonalnie dużej rangi lub zniekształcenie prawdziwej informacji tak, żeby wywołać u odbiorcy gwałtowne emocje.
 8. Zakłócenie równowagi zarówno pod względem objętości jak jakości „podania” między informacjami *pro* i *contra*, na korzyść aspektu mającego wpłynąć na odbiorcę (np. nadanie szerokiego rozgłosu represjom, nikłego natomiast — poprzedzającym je prowokacjom).
 9. „Obleczenie” dywersyjnej informacji w szatki rzeczywistego faktu.
 10. Informacja podana bez żadnych wniosków, ale tak, że odbiorca sam wyciągnie „właściwe wnioski”.
- „Wiadomości, starannie wybrane i umiejętnie podane, stanowią najpotężniejszą broń dywersyjną, jaka tylko istnieje” — powiada Sefton Delmer, który znał się na tym jak mało kto.

Zrównoważony rozwój – czy to już nie “przejadło się”?

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

2015

Agenda Rozwojowa 2030 Transforming Our World

2014

Raport ONZ The Road to Dignity by 2030: Ending Poverty, Transforming All Lives and Protecting the Planet

2013

Utworzenie High-Level Political Forum

2012

Konferencja Rio+20 - deklaracja The Future We Want

2010

Strategia Europa 2020

2009

Raport Stiglitz

2007

Konferencja Beyond GDP

2006

Odnowiona Strategia Zrównoważonego Rozwoju w UE

2002

Światowy Szczyt w Johannesburgu

2001

Strategia Zrównoważonego Rozwoju w UE

2000

Deklaracja Milenijna ONZ

1992

Agenda 21

1987

Raport Our Common Future

1972

Konferencja Sztokholmska ONZ

Zachowania prośrodowiskowe

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

Zachowania – działania – nawyki

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

Zachowanie (ang. behavior) – skoordynowane postępowanie organizmu w odniesieniu do określonego otoczenia w określonym czasie, różnego rodzaju reakcje na bodźce z otoczenia (układ bodziec – reakcja, ang. stimulus – reaction, S–R), np. wykonywane za pomocą grup mięśni reakcje ruchowe.

Zachowanie «sposób, w jaki zachowują się ludzie lub zwierzęta»

Działanie (*action*) jest swoiście ludzką odmianą zachowania (*behavior*) , a mianowicie takim zachowaniem, które kieruje się intencjami, czyli jest wiadomym zachowaniem, zmierzającym do określonego celu.

Zdarzenia powstałe w efekcie mimowolnej reakcji na bodziec nie będą działaniami, działaniami nie będą również zachowania powstające stanach zamroczenia, hipnozy itp.

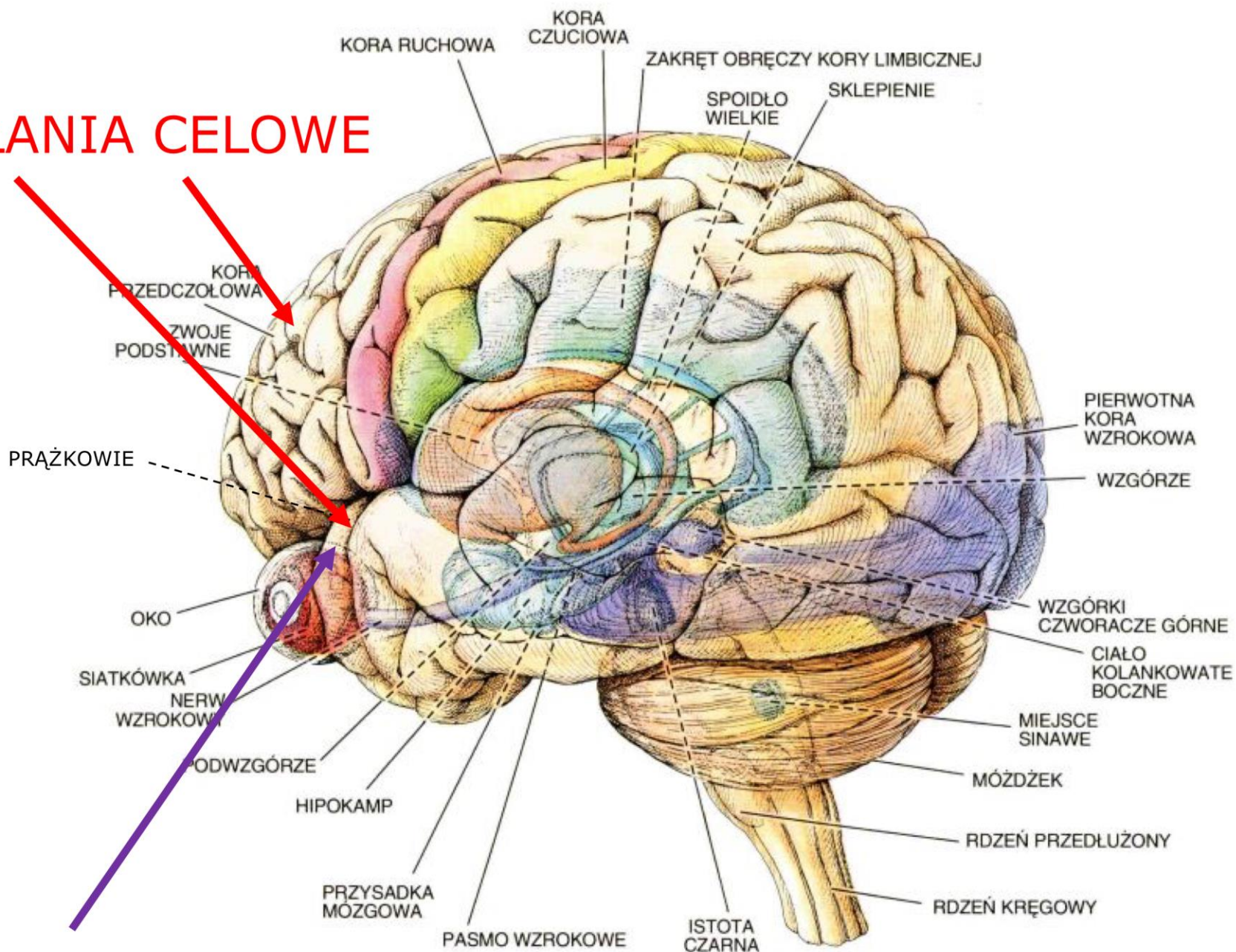
- o działaniu możemy mówić wtedy, gdy istota mająca by jego podmiotem, jest istotą świadomą i samoświadomą
- samoświadomość to zdolność do uczynienia własnych przeżyć świadomych przedmiotem obserwacji wyższego rzędu oraz o zdolność do pojęciowego odróżnienia siebie i własnego ciała od wszystkich innych przedmiotów
- samoświadomość umożliwia też krytykę samego siebie, to znaczy poddanie własnych przekonań niższego rzędu analizie z punktu widzenia przekonania wyższego poziomu. Zdolność do samokrytyki, do krytyki własnych przekonań, jest jedną z cech definiujących ludzką racjonalność

Aktywności celowe opierają się na przewidywaniu konsekwencji zachowań. Wybieramy te, które przyniosą nam pożytek, wyobrażając sobie możliwe efekty różnych opcji z pomocą pamięci roboczej. Stanowi ona rodzaj krótkoterminowego mentalnego notatnika i jest jedną z funkcji kory przedczołowej oraz ważnym fundamentem inteligencji. **Nawyki z kolei kierują nami, gdy w naszym mózgu na skutek doświadczenia powstało silne skojarzenie pomiędzy kontekstem a zachowaniem.** Samo znalezienie się w określonej sytuacji aktywizuje automatyczną reakcję, na przykład wejście rano do łazienki uruchamia czynność mycia zębów.

DZIAŁANIA CELOWE

DZIAŁANIA AUTOMATYCZNE

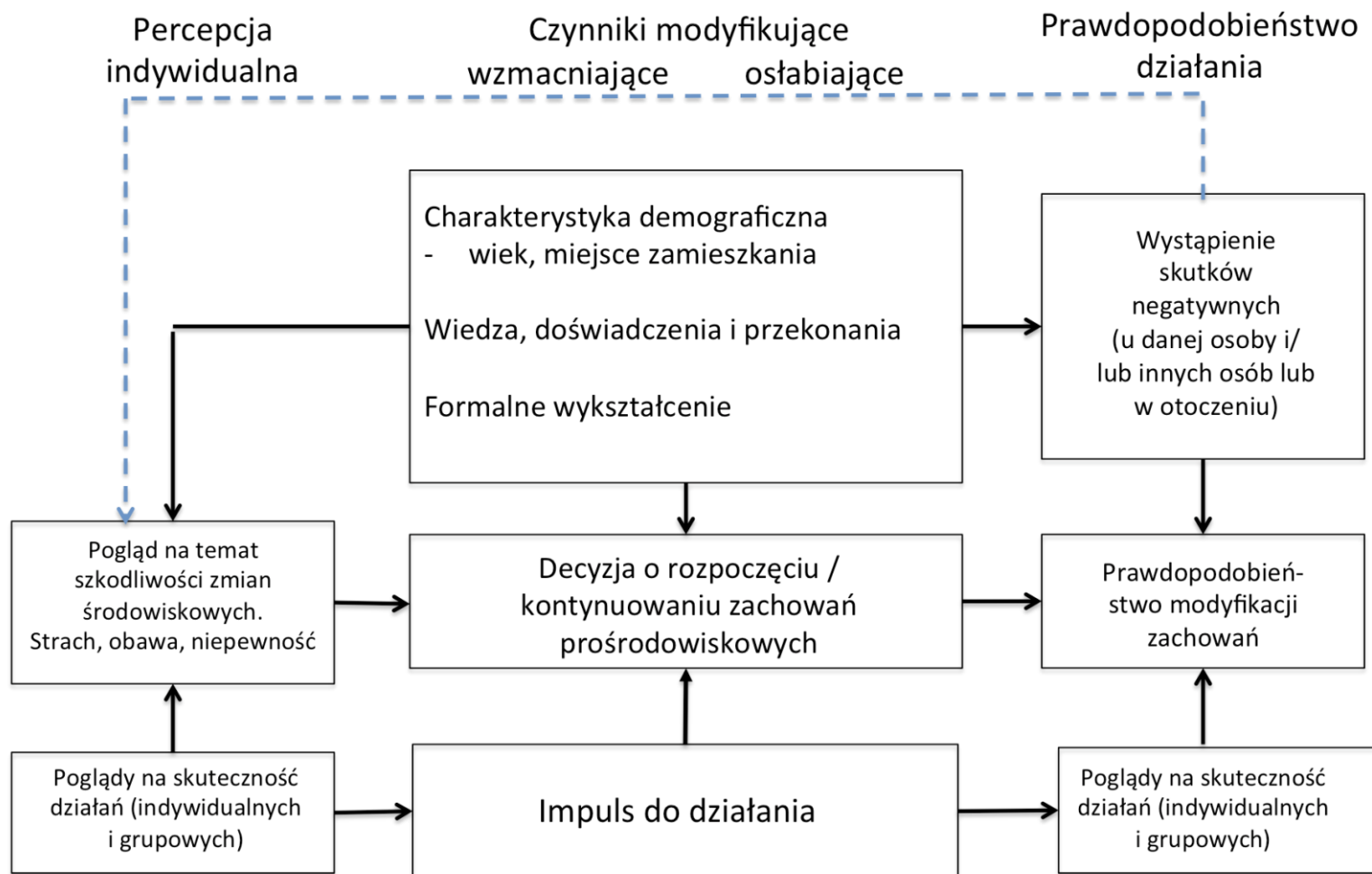
Podejmując **działania kierowane przez cele**, wykorzystujemy wewnętrzną, mentalną mapę rzeczywistości. Potrafimy wyobrazić sobie konsekwencje wyboru różnych zachowań i przebywając każdą drogę w wyobraźni, wybrać tę naszym zdaniem najlepszą, nawet jeśli nigdy wcześniej danej czynności nie wykonywaliśmy. Takie świadome i celowe decyzje są jednak dla mózgu kosztowne energetycznie i obciążone tzw. ładunkiem poznawczym.

Z drugiej strony działania kierowane przez nawyki są o wiele prostsze i szybsze do przeprowadzenia. **Im silniejsze skojarzenie** – wyzwalacz (trigger) – zachowanie – **tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia działania.**

Mapa zachowań – Model przekonań światopoglądowych dotyczący zachowań prośrodowiskowych

Cel badania

Celem badania było uzyskanie informacji dotyczącej badanej grupy w dwóch obszarach: (1) – subiektywnej oceny własnego wpływu na stan środowiska, oraz (2) stymulatorów i destymulatorów w zbiorce i segregacji odpadów komunalnych.

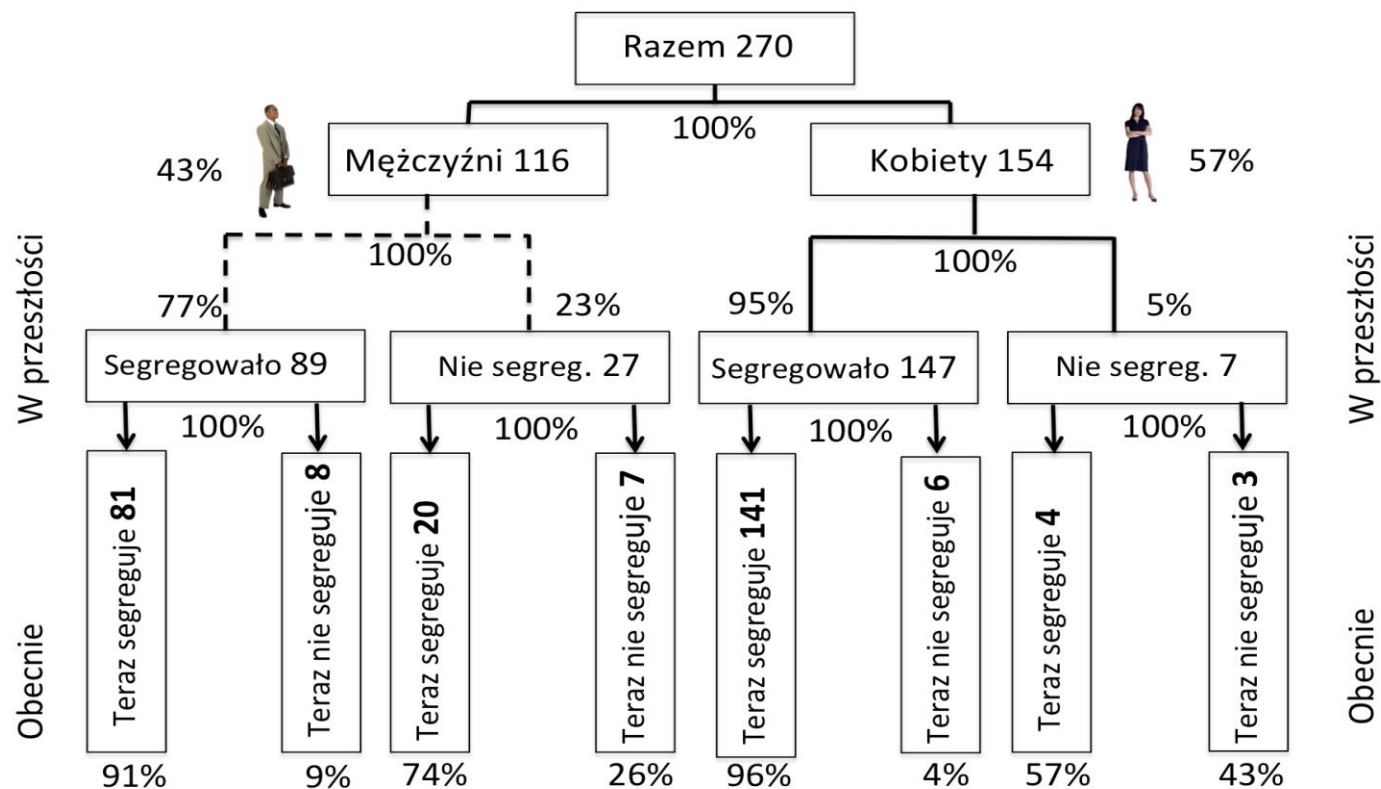
Dobór próby, metoda badawcza

Badaniem pilotażowym objęto próbę 300 osób (270 uznano za spełniające kryteria), dobranych w sposób celowo (nieprobabilistyczna technika wyboru), zamieszkałych w miastach Śląska, w wieku 19 – 25 lat, studentów studiów dziennych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.

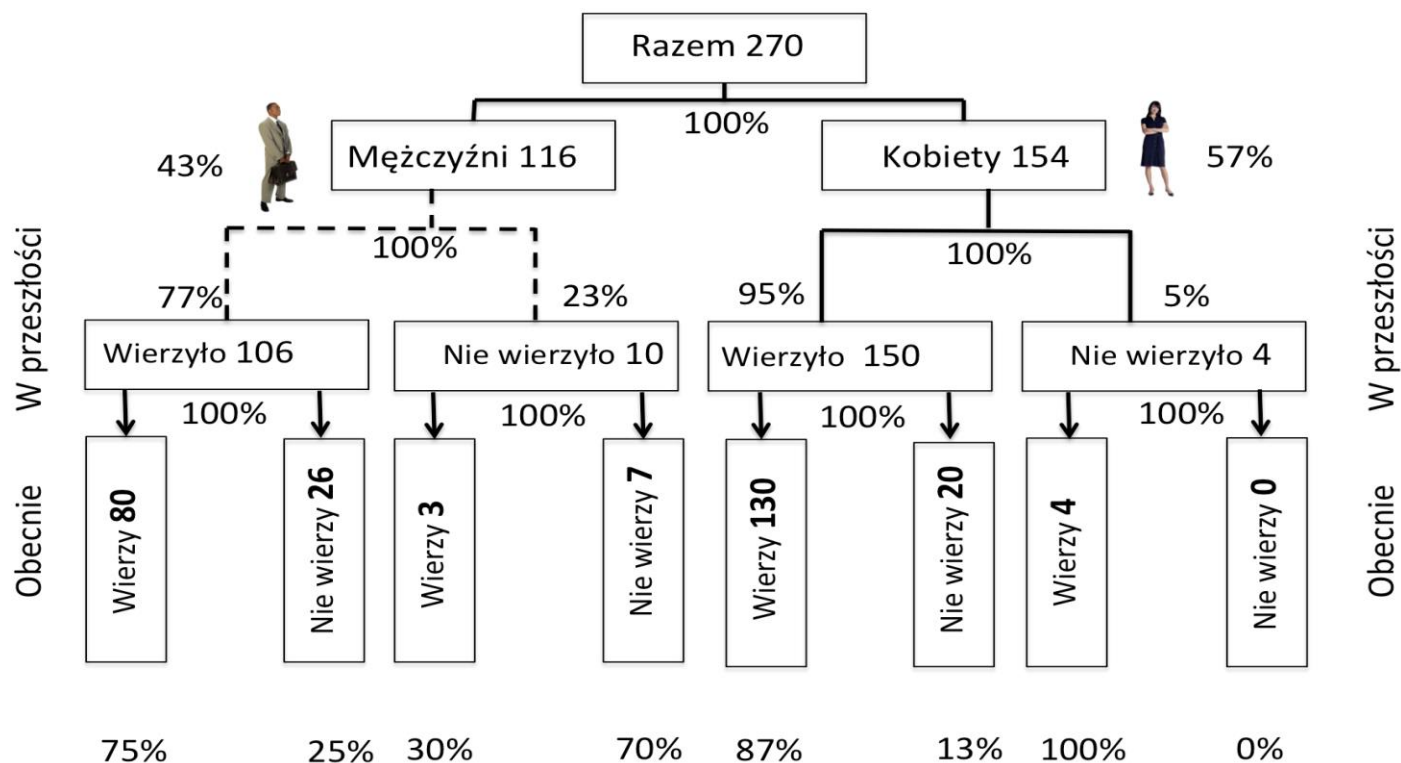
Badanie przeprowadzono metodą obserwacji statystycznej według modelu poznawczego (Szreder 2010), zaś wnioski należy uznać za reprezentujące wyłącznie poglądy badanej grupy.

Działania prośrodowiskowe (w postaci segregowania odpadów komunalnych) stosowane w przeszłości i obecnie

Wiara w skuteczność własnego wpływu na poprawę jakości środowiska poprzez segregowanie odpadów komunalnych - w przeszłości i obecnie

Motywatory zachowań prośrodowiskowych

wyobraźnia
wspólne działania
korzyść środowiska

opisy
mniejsze opłaty
pojemniki

donosicielstwo sąsiadów
estetyka
mniejsze opłaty
korzyść środowiska
prawo pojemniki
dostępne worki
opłaty karne
wspólne działania

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

Demotywatory zachowań prośrodowiskowych

przepelnione pojemniki
bałagan przy pojemnikach
brak czasu
wysiłek nie chce mi się
zły przykład innych
sposób odbioru
trzeba myć butelki
pośpiech otwarte zsypy
niewiara w skuteczność
za mało miejsca w kuchni
za dużo pojemników

sposób odbioru
niewiara w skuteczność
przepelnione pojemniki
zły przykład innych
nie chce mi się
brak czasu
za mało miejsca w kuchni czasochłonność
za dużo pojemników
nieopłacalne finansowo
trudno zakwalifikować nastroje społeczne
daleko do kontenera
trzeba myć butelki **brak nadzoru**

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

Wnioski w kontekście modelu zachowań

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl

1. Opisane poglądy i kierunki ich ewolucji, tudzież motywatory i demotywowatory mogą być przesłanką tworzenia nowych programów edukacyjno- mobilizujących, a zatem – wpływając na poprawę stanu środowiska naturalnego, zwiększając skuteczność działań prośrodowiskowych, mogą być doskonałym narzędziem kształtowania nowych, pożądanych zachowań prośrodowiskowych, a ponadto:
 - programów zwiększających świadomość ekologiczną wytwórców odpadów
 - budowania solidarności wokół programów oszczędzających zasoby środowiskowe
 - włączania społeczności lokalnych do budowy systemów proekologicznych (Szołtysek, Twaróg 2017).

2. Planując działania w zakresie kształtowania zachowań, często sięgamy do własnych przekonań, utartych poglądów, bądź do niereprezentacyjnych badań opinii. Unikanie takich okoliczności może być bardziej skuteczną strategią postępowania, gdy zbadamy rzeczywistość, korzystając niezależnie z różnych sposobów postępowania.

Bibliografia

- Terlecka M.K. (2014), *Interdyscyplinarnie o zmianach i ochronie klimatu*, Armagraf Krosno
- Kundzewicz Z.W. (2008), *Konsekwencje globalnych zmian klimatu*, Nauka nr 1
- Pietraś M.(2010), *Globalny problem zmian klimatu. Analiza politologiczna*, Teka Kom. Politol. Stos. Miedzynar. OL PAN
- Różański K. (2002), *Antropogeniczne zmiany klimatu: mit czy rzeczywistość?*, Postępy Fizyki, Tom dodatkowy 53D
- Gomółka M. (2010), *Globalne ocieplenie w kontekście debaty o przyczynach zmian klimatu*, Kultura –Polityka
- Szołtysek J., Nowak B. (2016), *Badanie wzorców zachowań zdrowotnych z wykorzystaniem metod grupowania zmiennych* [w:] *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe UE* nr 288, (5) red. nauk. G. Trzpiot, J. Majewska
- Szołtysek J., Twaróg S. (2017), *Logistyka zwrotna. Teoria i praktyka*, PWE Warszawa 2017
- Wrona-Polańska H. (2006), *Zdrowie – psychologiczne wyznaczniki, sposoby jego promowania i wspomagania*, Sztuka Leczenia, tom XIII, nr 1-2
- Becker M.H., Rosenstock I.M. (1987), *Comparing social learning theory and the health belief model*, w: Ward WB, ed. *Advances in health education and promotion*, Greenwich, CT: JAI Press
- Szreder M., (2010) *Metody i techniki sondażowych badań opinii*, PWE Warszawa
- Ciecuch J. (2005), *Czym jest światopogląd? Filozoficzny kontekst psychologicznego pojęcia*, Psychologia Rozwojowa, tom 10, nr 2

